

BAYRAMOVA NURLANA
ADU
AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun
dissertantı
nurlanabayramova77@mail.ru

İNGİLİS NAĞILLARINDA KONSEPTUALLAŞMA

Məqalədə ingilis nağıllarında konseptuallaşdırmanın rolu araşdırılır, mücərrəd ideyaların, dəyərlərin və emosiyaların konkret personajlarda, hadisələrdə və simvollarla təcəssüm olunması yollarına diqqət yetirilir. Nağıllarda konseptuallaşdırmanın onların məzmununu necə zənginləşdirdiyi, emosional və simvolik dərinlik yaratdığı təhlil edilir. Mücərrəd anlayışları təcəssüm etdirən simvollarla istifadənin xüsusiyyətləri və onların oxucu qavrayışına təsiri nəzərdən keçirilir. Bundan əlavə, qəhrəmanların konsepsiyaların simvolu və mücərrəd fikirlərin simvolik təcəssümü kimi rolu vurğulanır. İş ədəbi əsərdə süjetin şərhinə və simvolik mənanın formalaşmasına təsirini vurğulamaqla, ingilis nağıllarında konseptuallaşdırmanın rolu haqqında oxucuların anlayışını zənginləşdirmək məqsədi daşıyır. Məqalənin aktuallığı bir neçə amillə: mədəni aspektlərin başa düşülməsi, təhsil və tərbiyə, fənlərarası yanaşma və s. ilə sıx bağlıdır. Qısa olaraq bunu belə səciyyələndirmək olar: Çağdaş araşdırmalar getdikcə nağıllarda istifadə olunan vasitələrə və quruluşlara diqqət yetirir. Nağıllarda konseptuallaşdırmanın təhlili ədəbi irsə və onun oxuculara təsiri haqqında yeni baxışlar açır. Qloballaşma və multikulturalizm kontekstində ingilis nağıllarında konseptuallaşdırmanın öyrənilməsi mücərrəd ideya və dəyərlərin müxtəlif mədəni kontekstlərdə necə təmsil olunmasına və qavranılmasına dair fikir verir. Nağıllar ənənəvi olaraq mühüm təhsil və tərbiyə vasitəsi kimi xidmət etmişdir. Konseptuallaşdırmanın nağılların məzmununu necə formalaşdırdığını başa düşmək pedaqoqlar və valideynlər üçün uşaqlara dəyərləri və əxlaqi dərsləri öyrətməkdə faydalı ola bilər. Nağıllarda konseptuallaşdırmanın öyrənilməsi ədəbiyyata, o cümlədən dilçiliyə, psixologiya, mədəniyyətşünaslıq və sosiologiyanın aspektləri daxil olmaqla, fənlərarası perspektivə töhfə verir və məqaləni müxtəlif tədqiqat sahələrinə aid edir. Beləliklə, ingilis nağıllarında konseptuallaşdırma ədəbi tədqiqat və təhsildə mövcud tendensiyalar, eləcə də mədəni müxtəliflik və sosial-mədəni dəyişikliklər kontekstində aktualdır.

Açar sözlər: konsept, nağıllar, dilçilik, qəhrəman, mücərrəd ideyalar, mətn, ifadə

Ключевые слова: концепт, сказки, языкознание, герой, абстрактные идеи, текст, выражение

Key words: concept, fairy tales, linguistics, hero, abstract ideas, text, expression

Ətrafımızdakı dünya canlı və cansız təbiətin fərdi keyfiyyətləri və təzahürləri olan fərdi obyektlərin məcmusudur, şüurumuz onları müəyyən psixi təsvirlər: anlayışlar və kateqoriyalar şəklində səciyyələndirir. İnsan dilinin unikallığı ondadır ki, o, bir tərəfdən, bu ümumi konseptuallaşdırma və təsnifat proseslərində iştirak edir, obyekt və hadisələrin anlayış və kateqoriyalarını konkret adlarla təmin edir. Digər tərəfdən, dil onların çox müxtəlifliyini və fərdiliyini standart obyektlərin və onların variantlarının müxtəlif spesifik xüsusiyyətləri üçün təyinatlar şəklində çatdırır [2; 3; 4].

Dilçilikdə konseptuallaşma mücərrəd ideyaların, anlayışların və ya məfhumların lingvistik vasitələrlə formalaşması və ifadə edilməsi prosesidir. Termin ədəbi-lingvistik təhlil kontekstində müxtəlif mənə çalarlarına malik ola bilər. Lakin məhz dilçilik özünün müasir, kommunikativ-koqnitiv variantında mətnlərin bir mədəniyyətdən digər mədəniyyətdən olan mətnlərə tərcümə oluna bilməsini təhlil etmək üçün yeni alətlər təklif edə bilər. Ümumi elmi mənada konseptuallaşdırma “müəyyən ontoloji anlayışların müəyyən empirik məlumat massivinə daxil edilməsi, biliyin nəzəri təşkilini təmin etmək və referent sahəsində dəyişikliklərin mümkün meyllərini əks etdirən anlayışların əlaqəsinin sxemləşdirilməsinin metodoloji proseduru kimi başa düşülür, obyektlərin təbiəti və əlaqələrin təbiəti haqqında fərziyyələr irəli sürməyə imkan verir” [6]. Konseptuallaşma – bu, şüurda konseptlərin yaranması və formalaşması, konseptlərin yaranmasına aparan yeni informasiyanın dərk olunması prosesidir [1, s.61; 5]. Beləliklə, konseptuallaşdırma yalnız bir üsul deyil, həm də konsepsiyanın mənalı bir diskursdan digərinə necə köçürdüyünü öyrənmək üçün bir texnologiya hesab edilə bilər [8, s.54]. Konseptuallaşdırma dünyanın mənzərəsi ilə - ətrafımızdakı reallığı bu və ya digər şəkildə şərh etmək üçün fərdi və ya kollektiv meyllə sıx bağlıdır [9, s.7]. Konseptuallaşdırma insan təcrübəsinin minimal vahidlərini təcrid etməyə yönəlmişdir [10, s. 215]. Məhz buna görə konsept biliyin minimal vahididir [7].

Dilçilikdə konseptuallaşdırma çox vaxt koqnitiv dilçiliklə əlaqələndirilir və insanın şüurunda anlayışın və ya təsvirin formalaşması prosesini təsvir edir, daha sonra dil vasitələri ilə ifadə olunur. Bu, müəyyən mücərrəd anlayışları və ya hissləri çatdırmaq üçün müəyyən sözləri, ifadələri və ya strukturları seçməklə bağlı ola bilər. Dilçilik dünyanın müəyyən tərəflərini əks etdirən və konseptuallaşdıran dil vahidlərini də öyrənir.

Konseptuallaşdırma mətnin və ya lingvistik ifadənin mənasının formalaşmasında və qavranılmasının zənginləşdirilməsində mühüm rol oynayır. İngilis nağıllarında konseptuallaşdırma xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, çünki o, daha dərin və mürəkkəb mənə səviyyələrini yaratmağa, eləcə də mücərrəd ideyaları, əxlaqi dərsləri və dəyərləri çatdırmağa kömək edir. İngilis nağıllarında konseptuallaşdırmanın əhəmiyyətli olmasının bir neçə yolu var:

1. Qəhrəmanların simvolizmi və süjet elementləri:

- Nağıl qəhrəmanları çox vaxt müxtəlif keyfiyyətləri və ya fikirləri təmsil edən simvol kimi çıxış edirlər. Məsələn, fəzilət, cəsarət, fədakarlıq personajlar vasitəsilə təmsil oluna bilər.

- Sehrli, səyahətlər və sınaqlar kimi süjet elementləri həm də daxili və ya xarici mübarizələri təmsil edən anlayışların simvolu kimi xidmət edə bilər.

2. Metaforalar və təşbehlər:

- Nağıllarda mücərrəd anlayışları obrazlı ifadə etmək üçün çox vaxt metafora və alleqoriyalardan istifadə edilir. Bu, oxucuya konkret obrazlar və hadisələr vasitəsilə mürəkkəb anlayışları daha asan qavramağa imkan verir.

3. Dəyərlərin və əxlaqi dərslərin formalaşması:

- Nağıllarda konseptuallaşdırma dəyərləri və əxlaqi dərsləri təbliğ edir. Personaj və hadisələr müəyyən norma və prinsipləri çatdırmaq üçün konseptuallaşdırıla bilər.

4. Xəyal dünyasının yaradılması:

- Nağılların sehrli və fantastik elementləri qeyri-adi dünya kontekstində mücərrəd fikirləri konseptuallaşdırmağa imkan verir, onları daha həyəcanlı və yaddaqalan edir.

5. Emosional təsir:

- Konseptuallaşdırma hekayələrə emosional nüanslar gətirir, oxuculara məzmunu daha yaxşı anlamağa və təcrübədən keçirməyə imkan verir. O, həzzdən tutmuş şəfqətə qədər müxtəlif emosiyalar doğura bilər.

Ümumiyyətlə, ingilis nağıllarında konseptuallaşdırma ideya və dəyərləri əlçatan və cəlbedici şəkildə çatdırmaq, nağılları oxucular arasında mədəni və şəxsi dəyərləri inkişaf etdirmək üçün mühüm vasitəyə çevirmək üçün əsas vasitədir.

İngilis nağıllarında konseptuallaşdırma xüsusiyyətlərinə müəlliflərin mücərrəd fikirləri çatdırmaq və daha dərin məna yaratmaq üçün istifadə etdikləri müxtəlif ədəbi və dil vasitələri daxildir. Burada bir neçə səciyyəvi xüsusiyyət mövcuddur:

1. Simvolların istifadəsi:

- Nağıllardakı personajlar, əşyalar və hadisələr çox vaxt simvol kimi çıxış edir, anlayış və ideyaları təmsil edir. Məsələn, yaxşı qəhrəman fəziləti, yaramaz isə pislili təmsil edə bilər.

2. Sehrli və fantastik elementlər:

- Fantastik detallar və sehrli elementlər mücərrəd ideyaları daha cəlbedici şəkildə konseptuallaşdırmağa imkan verir. Bu elementlər reallığın sehrlə qarışdığı xüsusi bir dünya yaradır.

3. Alleqoriyalar və məcazlar:

- Nağıllarda məfhumları obrazlı ifadə etmək üçün çox vaxt alleqoriya və metaforalardan istifadə edilir. Adi obyektlər, hadisələr və ya personajlar daha dərin mənaları ifadə edə bilər.

4. Qeyri-müəyyənlik və çoxmənalılıq:

• Nağıl yazıçıları qeyri-müəyyənlik və çoxmənalılıqdan istifadə edərək müxtəlif şərhə yer verə bilirlər. Bu, oxuculara anlayışların müxtəlif aspektlərini görməyə imkan verir.

5. Təbiətin simvolizmi:

• Məsələn, dağlar, çaylar kimi təbiət həyat, ölüm, çevrilmə və s. kimi müxtəlif anlayışların simvolu ola bilər. Nağıllarda təbiətin çox vaxt öz simvolik dili olur.

6. Xarakter dəyişməsi:

• Bir çox nağıllarda xarakter dəyişməsi mövzusu mövcuddur, bu da böyümə, dəyişmə və özünü kəşf proseslərinin konseptuallaşdırılması kimi xidmət edə bilər.

7. Üçlü quruluşu:

• Bəzi ingilis nağılları süjetin üç hissəyə bölündüyü üçlü quruluşa əməl etməyə xidmət göstərə bilər. Hər bir əsər qəhrəmanın həyatının və ya səyahətinin müəyyən mərhələlərini konseptuallaşdırır.

8. Emosional dərinlik:

• Nağıllarda konseptuallaşdırma emosional nüanslarla zəngin ola bilər, bu da oxuculara hadisələri daha yaxşı qavramağa və yaşamağa imkan verir.

Bu xüsusiyyətlər nağıl janrını zənginləşdirir, onu çoxşaxəli və hər yaşda olan tamaşaçılar üçün maraqlı edir. Bu baxımdan ingilis nağıllarında qəhrəmanlar müəyyən ideyaları, dəyərləri və əxlaqi dərsləri təmsil edən anlayışların simvolu kimi mühüm rol oynayır. Onların xarakterləri və hərəkətləri təkcə süjetin inkişafına deyil, həm də dərin mənalara çatdırılmasına xidmət edir. Simvolların konsepsiyaların simvolu kimi çıxış etməsinin bəzi yolları bunlardır:

1. Xeyir və şəər:

• Nağıl qəhrəmanları çox vaxt xeyirin simvolu və şəərə qarşı mübariz olurlar. Onların hərəkətləri və xüsusiyyətləri mənəvi bütövlüyü və ədalət uğrunda mübarizə ideyasını təmsil edir. Məsələn, qəhrəman nəcib məqsədlərə çatmaq üçün çətinliklərə və sınaqlara qalib gələ bilər, bununla da şücaət və mətanəti simvollaşdırır.

2. Hikmət və bilik:

• Bəzi qəhrəmanlar hikmət və biliyi təmsil edə bilər. Onlar tez-tez mentorlar və ya müdrik ağsaqqallar kimi çıxış edir, həyat dərslərini bölüşür və səyahətlərində digər personajlara kömək edirlər. Bu, bilik və təcrübənin dəyərini simvollaşdırır.

3. Fədakarlıq:

• Nağıllarda bəzi qəhrəmanlar öz maraqlarını başqalarının naminə qurban verirlər. Fədakarlıq və sevginin simvolu ola bilər. Belə personajlar oxucular üçün örnək ola bilər və fədakarlığın vacibliyi mesajını verə bilər.

4. Axtarış və dəyişiklik:

• Nağılların bir çox personajları səyahətə çıxır və ya vacib bir şey axtarır. Onların səyahəti daxili dəyişikliyi, mənəvi inkişafı və həyatın mənası axtarışını

simvollaşdırıla bilər. Qəhrəmanlar məqsəd axtarışının və özünü kəşf etməyin simvoluna çevrilə bilər.

5. Çətinliklərin aradan qaldırılması:

- Çətinliklərin öhdəsindən gələn qəhrəmanlar möhkəmlik, qətiyyət və iradə simvoluna çevrilə bilər. Onların qaranlıq qüvvələr və ya maneələr üzərindəki qələbələri insanda düzgün keyfiyyətlərə malik olduqda çətinliklərin öhdəsindən gələ biləcəyi fikrini çatdırır.

6. Sevgi və ailə:

- Qəhrəmanlar ailə və sevgi dəyərlərini simvollaşdırıla bilər. Sevdiklərini qorumaq, sevgi uğrunda fədakarlıq etmək və ya ailəni qovuşdurmaq nağıl personajlarının təəcəssüm etdirə biləcəyi mövzulardır.

7. Ədalət:

- Bəzi qəhrəmanlar ədalət və asayişin müdafiəçisi kimi çıxış edirlər. Onların hərəkətləri ədalət arzusunu və yanlışlığa qarşı mübarizəni simvollaşdırıla bilər.

Buna görə də qəhrəmanlar zəngin subtekst daşıyan və nağılların dərin mənasını formalaşdırmağa kömək edən çoxşaxəli simvollarıdır. Bu məqsədlə bir ingilis nağılına nəzər salaq.

“Küllücə” nağılında sehrli elementlər və taleyin konseptuallaşdırılması hekayənin əsas süjetini və simvolik məzmununu formalaşdıran mühüm cəhətlərdir.

Bu sehrli elementlər aşağıdakılardır:

1. Pəri xaç anası:

- Küllücənin xaç anası olan pəri süjetə sehrli elementlər daxil etdi. O, adi obyektləri sehrli olanlara çevirmək qabiliyyətinə malikdir, bu da Küllücə kral ziyafətə getməsinə imkan verir.

2. Sehrli paltar və ayaqqabı:

- Pəri Küllücənin adi cır-cındırını heyranediciliyə xalat və ayaqqabıya çevirir. Bu sehrli obyektlər nağılda əsas məqamlar rolunu oynayır, bu qəhrəmana ziyafətdə iştirak etməyə və tanınmamış qalmağa imkan verir.

3. Gecə yarısı sehiri:

- Pərinin yerinə yetirdiyi sehir məhdud müddətə malikdir - gecə yarısına qədər. Bu, süjetdə gərginlik yaradır və Küllücə onun sehrli dəyişikliklərinin dayanacağından qorxaraq qaçmağa məcbur olanda dramatik dönüş yaradır.

“Küllücə”dəki sehrli elementlər və taleyin konseptuallaşdırılması süjetə emosional və simvolik dərinlik qataraq nağılı daha cəlbedici və mənaca zənginləşdirir. Onlar ümid mövzularını, taleyi yenidən düşünmək və həyat yolunu dəyişdirməkdə yaxşılıq və sevginin gücünü ifadə edirlər.

Çarlz Perronun “Küllücə” nağılındakı transformasiya və qələbə simvolizmi əsas rol oynayır, süjetə dərin məna gətirir və nağılın əsas məqamlarını vurğulayır.

Transformasiya:

1. Görünüşün dəyişdirilməsi:

• Nağılın əsas elementlərindən biri də Küllücənin pərinin sehri sayəsində cırcındır geyinmiş sadə qızdan gözəl xanıma çevrilməsidir. Bu proses hətta ən çətin vəziyyətlərdə belə dəyişmə və çevrilmə imkanını simvollaşdırır.

2. Taleyin çevrilməsi:

• Şahzadə ilə görüşmək və kral ziyafətində iştirak etmək Küllücənin taleyinin dəyişməsində əsas məqamlara çevrilir. O, müsbət dəyişikliklər yaşayır, itki və acınacaqlı vəziyyətdən xoşbəxt gələcək ehtimalına doğru irəliləyir.

Qələbə:

1. Çətinliklər üzərində qələbə:

• Küllücə üzləşdiyi çətinliklərə və şəraitə baxmayaraq, sonunda ziyafətdə iştirak etmək və şahzadə ilə görüşmək məqsədinə çatır. Bu, çətinliklər üzərində qələbəni və həyatın sınaqlarını dəf etməyi simvollaşdırır.

2. Sevginin qələbəsi:

• Küllücə və şahzadənin sevgisi onun qələbəsinin mənbəyinə çevrilir. Bu hekayə hissini gücünü və hər hansı maneəni dəf etmək qabiliyyətini vurğulayır. Sevginin qələbəsi həm də xeyirin şər üzərində qələbəsini təmsil edir.

3. Şər üzərində qələbə:

• Nağıl xeyirin şər üzərində qələbəsi mövzusunı təsvir edir. Ögey ana və onun qızları mənfi obrazlar olduqları üçün vəhşiliklərinə görə cəzalandırılır, yaxşılıq simvolu olan Küllücə isə onun mehrəbanlığı və səbri sayəsində qalib gəlir.

Beləliklə, Küllücə nağılındakı transformasiya və qələbə təkcə əsas süjet nöqtəsi deyil, həm də ümid, iradə, həyatda müsbət dəyişikliklərin mümkünlüyü məqamlarını ifadə edən dərin simvolik mənalara daşıyır.

Konseptuallaşdırma nağılların qavranılmasında mühüm rol oynayır, oxucuların və ya tamaşaçıların süjeti, personajları və əxlaq dərslərini qavramasına və şərh etməsinə təsir göstərir. Konseptuallaşdırmanın nağılların qavranılmasına təsir etməsinin bəzi yolları bunlardır:

1. Əxlaq dərsləri:

• Konseptuallaşdırma nağılın hansı əxlaqi dərsləri verdiyini müəyyən edir. Məsələn, əgər nağıl qəhrəmanı fəzilət və möhkəmliyi təmsil edirsə, o zaman oxucu və ya tamaşaçı nağılı bu keyfiyyətlərin real həyatda əhəmiyyətindən bəhs edən hekayə kimi görə bilər.

2. Simvollar və metaforalar:

• Konseptuallaşdırma hekayədəki simvol və metaforaların qavranılmasına təsir göstərir. Məsələn, əgər personaj konkret mücərrəd ideya və ya dəyəri təmsil edirsə, bu, oxucunun və ya tamaşaçının həmin simvolları başa düşməsinə təsir edir.

3. Emosional reaksiya:

• Konseptuallaşdırma hekayədə emosional reaksiyanı formalaşdırır. Məsələn, əgər baş qəhrəman çətinliklər yaşayırsa və sonra onları aradan qaldırırsa, bu tamaşaçılarda empatiya və ilham yarada bilər.

4. Xarakterin təfsiri:

• Konseptuallaşdırma oxucuların və ya tamaşaçıların hekayədəki personajları necə şərh etməsinə təsir edir. Əgər xarakter müəyyən keyfiyyətləri və ya fikirləri təmsil edirsə, bu, onların süjetdəki rolu və əhəmiyyəti ilə bağlı müxtəlif şərhlərə səbəb ola bilər.

5. Mədəni kontekst:

• Konseptuallaşdırma həm də nağılın şərhinə təsir edən mədəni kontekstdən asılı ola bilər. Fərqli mədəniyyətlər və cəmiyyətlər eyni simvolları və ya əxlaq dərsələrinə fərqli mənalar verə bilər.

6. Təlim və təhsil:

• Nağıllar ənənəvi olaraq tədris və tərbiyə vasitəsi kimi xidmət etmişdir. Konseptuallaşdırma hansı dərslərin çatdırılmasının nəzərdə tutulduğunu və onların auditoriya tərəfindən necə qəbul ediləcəyini müəyyən edir.

7. Fərdi qavrayış:

• Hər bir oxucu və ya tamaşaçı nağılı fərqli şəkildə yaşaya bilər, lakin konseptuallaşdırma şərh üçün ümumi çərçivə təmin edir. Fərqli insanlar öz təcrübələrindən və dəyərlərindən asılı olaraq simvolların fərqli cəhətlərini görə bilər.

Beləliklə, nağılların konseptuallaşdırılması tamaşaçıların qəbulu üçün kontekst və çərçivə təmin edərək, onların mədəni anlayışına və dəyərinə mühüm töhfə verir.

İngilis nağıllarında konseptuallaşdırma məzmunu zənginləşdirən, simvolları və süjetə dərinlik verən əsas ədəbi cihazdır. İngilis nağıllarında konseptuallaşdırmanın əsas nəticələrinə aşağıdakı aspektlər daxildir:

Mücərrəd fikirlərin simvollaşdırılması:

Nağıllarda konseptuallaşdırma mücərrəd ideyaları, dəyərləri və duyğuları konkret personajlar və hadisələr vasitəsilə təcəssüm etdirməyə imkan verir. Bu, nağılları təkcə valehedici deyil, həm də dərin mənalı edir.

Oxucu qavrayışına təsir:

Konseptuallaşdırmadan istifadə oxucunun qavrayışına əhəmiyyətli təsir göstərir. Mücərrəd anlayışlar konkret obrazlar vasitəsilə daha əlçatan və başa düşülən olur, bu da nağılları daha ürəkaçan və emosional zənginləşdirir.

Simvolik dərinlik:

Konseptuallaşdırma nağıllara simvolik dərinlik verir, personajların və hadisələrin təkcə süjet elementlərinə deyil, həm də mənalı anlayış və dəyərlərin daşıyıcısına çevrilməsinə imkan verir. Bu, nağılları universal və müxtəlif mədəniyyətlər və nəsillər üçün aktual edir.

Konseptlərin simvolu kimi qəhrəmanların rolu:

Nağıllardakı personajlar çox vaxt müəyyən ideya və dəyərləri təmsil edən anlayışların simvolu kimi çıxış edirlər. Onların səfərləri, çətinliklərin öhdəsindən

gəlmək təkcə əyləncəli süjetlər deyil, həm də əxlaq dərslərinin daşıyıcısı kimi xidmət edir.

Mücərrəd fikirlərin simvolik təəcəssümü:

Nağıllar konkret obrazlarda mücərrəd fikirləri təmsil etmək üçün simvolik təəcəssümdən istifadə edirlər. Bu ədəbi cihaz nağılların emosional təsirini artırır və onların başa düşülməsini asanlaşdırır.

Çox yönlülük və mədəni uyğunluq:

Konseptuallaşdırmanın istifadəsi nağılları universal edir, mədəni sərhədlər boyunca ötürülə bilər. Nağıllarda təqdim olunan mücərrəd anlayışlar müxtəlif mədəniyyətlər tərəfindən başa düşülə və şərh olunaraq ədəbi irsi zənginləşdirir.

Ümumiyyətlə, ingilis nağıllarında konseptuallaşma bu ədəbi əsərlərin mənasının, emosional təsirinin və mənəvi məzmununun formalaşmasında mühüm rol oynayır. O, mücərrəd fikirlərin əyani və görünən olduğu ədəbi məkan yaradır, nağılları oxucular üçün daha cəlbedici və mənalı edir.

Ədəbiyyat:

1. Rəcəbli Ə. Kognitiv dilçilik. Bakı: Elm və təhsil. 2021. 304 s.
2. Бабенко Л. Г. Лексикографическая параметризация ментальной сущности концепта // Вопросы когнитивной лингвистики. 2011. № 3. С. 5–12.
3. Бабенко Л. Г. Когнитивные основания репрезентации универсальных смыслов и отношений в словарях-тезаурусах русского языка // Когнитивные исследования языка. 2015. Вып. XXII. С. 683–685.
4. Бабенко Л. Г. Картина мира в зеркале словаря (на материале идеографического словаря синонимов русской речи) // Когнитивные исследования языка. 2016. Вып. XXIV. С. 96–106.
5. Болдырев Н.Н. Типология концептов и языковая интерпретация. - https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/42885/1/nr_2016_02.pdf
6. Грицанов А.А. Новейший философский словарь. Минск: Книжный дом. 1999. URL: <http://gtmarket.ru/concepts/6891>
7. Маслова В. Концептуализация и категоризация в языке с позиции лингвокультурологии - <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/SRG/article/view/2022/1644>
8. Фещенко В.В. Концептуализация в гуманитарном знании и в искусстве: маршруты трансфера // Вопросы когнитивной лингвистики. 2016, № 1. с.43-54.
9. Филиппов В.О. Языковая концептуализация сред. Автореф. к.ф.н., Москва. 2012. 26 с.
10. Ярцева, В. Н. (гл. ред.). (1990). Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Советская энциклопедия.

Nurlana Bayramova

Conceptualization in English fairy tales

Summary

The article examines the role of conceptualisation in English fairy tales, focusing on the ways in which abstract ideas, values and emotions are embodied in concrete characters, events and symbols. It analyses how conceptualisation in fairy tales enriches their content and creates emotional and symbolic depth. Characteristics of the use of symbols embodying abstract concepts and their impact on the reader's perception are considered. In addition, the role of heroes as symbols of concepts and symbolic embodiment of abstract ideas is emphasised. The paper aims to enrich readers' understanding of the role of conceptualisation in English fairy tales by highlighting its influence on plot interpretation and the formation of symbolic meaning in a literary work. The relevance of the article depends on several factors: understanding of cultural aspects, education and upbringing, interdisciplinary approach, etc., which are closely related. In short, it can be characterised as follows: Contemporary studies increasingly focus on the devices and structures used in fairy tales. The analysis of conceptualisation in fairy tales opens up new perspectives on literary heritage and its impact on readers. In the context of globalisation and multiculturalism, the study of conceptualisation in English fairy tales provides insights into how abstract ideas and values are represented and perceived in different cultural contexts. Fairy tales have traditionally served as an important educational and pedagogical tool. Understanding how conceptualisation shapes the content of stories can help educators and parents to teach children values and moral lessons. The study of conceptualisation in fairy tales brings an interdisciplinary perspective to the literature, including aspects of linguistics, psychology, cultural studies and sociology, and relates the article to various fields of research. Thus, conceptualisation in English fairy tales is relevant in the context of current trends in linguistics studies and education, as well as cultural diversity and socio-cultural change.

Нурлана Байрамова

Концептуализация в английских сказках.

Резюме

В статье рассматривается роль концептуализации в английских сказках, акцентируя внимание на способах воплощения абстрактных идей, ценностей и эмоций в конкретных персонажах, событиях и символах. Анализируется, как концептуализация в сказках обогащает их содержание и создает эмоциональную и символическую глубину. Рассмотрены особенности

использования символов, воплощающих абстрактные понятия, и их влияние на читательское восприятие. Кроме того, подчеркивается роль героев как символов понятий и символического воплощения абстрактных идей. Целью статьи является обогащение представлений читателей о роли концептуализации в английских сказках путем освещения ее влияния на интерпретацию сюжета и формирование символического значения в литературном произведении. Актуальность статьи зависит от нескольких факторов: понимания культурных аспектов, образования и воспитания, междисциплинарного подхода и др., которые тесно связаны между собой. Кратко его можно охарактеризовать следующим образом: Современные литературные исследования все больше внимания уделяют приемам и структурам, используемым в сказках. Анализ концептуализации в сказках открывает новые взгляды на литературное наследие и его влияние на читателей. В контексте глобализации и мультикультурализма изучение концептуализации в английских сказках дает представление о том, как абстрактные идеи и ценности представлены и воспринимаются в различных культурных контекстах. Сказки традиционно служили важным образовательным и педагогическим инструментом. Понимание того, как концептуализация формирует содержание историй, может помочь педагогам и родителям преподавать детям ценности и уроки морали. Исследование концептуализации в сказках привносит в литературу междисциплинарный взгляд, включая аспекты языкознания, психологии, культурологии и социологии, и связывает статью с различными областями исследований. Таким образом, концептуализация английских сказок актуальна в контексте современных тенденций в языкознании и образовании, а также культурного разнообразия и социокультурных изменений.

Rəyçi: f.e.d., dos. Nərmin Əliyeva